

Programa de l'assignatura Teoria econòmica II
MICROECONOMIA (pla vell) 95-96

- I) Professorat que imparteix la docència (pendent d'assignació pel Departament)
- II) Objectius de l'assignatura
- Objectiu genèric

Es vol iniciar l'alumnat en la teorització econòmica en l'àmbit de la microeconomia. No només es tracta d'impartir uns coneixements teòrics, sinó que també es pretén que l'alumnat s'iniciï en la comprensió de l'estructura formal lògico-deductiva i en la idea que ens trobem davant d'una ciència fàctica que pretén interpretar un tipus de fenòmens reals que responen genèricament a la denominació d'econòmics.

- Cal adequar la realització d'aquest objectiu:
- a) a les circumstàncies de l'alumnat que ha de rebre la docència.
  - b) a la naturalesa del contingut temàtic.
  - c) a la disponibilitat de crèdits o hores lectives (aprox. 90 h).

En aquest epígraf descriurem la circumstància de l'alumnat que ha de cursar l'assignatura. També ens plantejarem els objectius específics que s'han de complir, a més del principal.

A) El grup classe és heterogeni quant a currículums escolars. Hi ha alumnes que han cursat FP i altres que han fet BUP. En la seva formació secundària, per tant, el cultiu de la capacitat d'abstracció ha estat diferent. El fet que s'imparteixin classes de matemàtiques a primer i segon curs contribueix sens dubte a elevar aquesta capacitat, però aquestes dificultats intrínseques, no imputables a l'alumne -encara que es corregeixen en part-, persisteixen. Seria del tot inexacte atribuir només a les matemàtiques aquest valuós suport, ja que la totalitat dels coneixements impartits al centre hi contribueix, però és més difícil esbrinar com incideixen en la síntesi que en fan els estudiants. No es fa cap referència a l'assignatura d'Introducció a l'economia perquè la seva contribució és òbvia. Aquesta circumstància no és greu, però sí que ho seria si no es considerés. És a dir, la rigidesa i l'homogeneïtat en els processos

d'aprenentatge comportarien un elevat fracàs escolar.

L'estadística -feta de manera rudimentària- mostra que si es cuida aquesta flexibilitat, el nivell d'èxit no depèn gaire de la formació secundària de l'alumne, sinó de la disciplina d'estudi, l'interès, la motivació i les qualitats personals.

Pensem que l'esmentada flexibilitat i un seguiment del procés d'aprenentatge de l'alumnat de la manera més individualitzada possible, tot i la massificació, contribueixen en gran manera a:

- a) augmentar substancialment la capacitat d'abstracció del grup classe.
- b) resituar els alumnes en funció de les seves qualitats innates per superar així les diferències degudes als aprenentatges anteriors.

Per tant, cal flexibilitat pel que fa als instruments analítics que s'han d'utilitzar i cal un seguiment tan personalitzat com es pugui a fi d'augmentar la capacitat d'abstracció dels diferents estrats d'estudiants.

B) La manca de diversificació d'estudis en economia que fins ara tenia la UdG i que encara durarà un cert temps, malgrat els canvis empresos, ha incidit en l'ensenyament de la teoria econòmica.

Cal oferir un ensenyament que pugui satisfer els diferents itineraris que es plantegen els estudiants. A grans trets, hi ha dos itineraris fonamentals:

- Diplomatura ----- Mercat de treball
- Diplomatura ----- Llicenciatura -----
Mercat de treball

Una teoria econòmica programada per a una carrera tècnica ha de posar més èmfasi en les conclusions que no pas en els processos. Una assignatura de teoria en el primer cicle de la llicenciatura ha d'establir unes bases sòlides per a la comprensió dels desenvolupaments ulteriors. Aquestes fites són conflictives.

La multiplicitat d'objectius, moltes vegades contradictoris, obliga a prendre solucions de compromís que, òbviament, no són les millors per al conjunt de col·lectius, sinó les menys perjudicials.

Cal arribar a compromisos:

- a) Fer les deduccions en dos nivells: el geomètric, de caràcter intuïtiu, i l'analític, més formalitzat.
- b) Els continguts s'han de seleccionar.

Cal prioritzar aquells continguts que de manera més immediata aporten explicació i predicció, i cal postergar els que, per donar el seu fruit, requereixen més elaboració.

Per exemple: es dona prioritat a l'anàlisi d'equilibri parcial sobre el general i es prescindeix de desenvolupaments duals. És a dir, es limita la teorització a fi de fer-la més accessible i deixar temps per tractar més temes.

III) Índex temàtic i bibliografia

Introducció

La microeconomia: conceptualització i mètode.

I. Agents econòmics bàsics: el consumidor i l'empresari

En aquest apartat analitzarem la presa de decisions dels agents de manera individual i aïllada, sota els supòsits genèrics d'informació perfecta continguda totalment en els preus dels productes i factors, els quals es consideren homogenis en tots els sentits.

1. Teoria de la presa de decisions del consumidor racional (Consum).

1.1. Teorització partint del model elemental amb renda monetària.

1.1.1. Planteig del problema d'elecció de consum. Les preferències i les restriccions. Exemples.

1.1.2. Un tipus de preferències estàndard: Les preferències regulars. Supòsits.

1.1.3. Com treure'n deduccions? Una eina molt útil per representar de manera compacta les preferències: les anomenades funcions d'utilitat.

1.1.4. Les funcions de demanda. Estàtica comparativa: classificació dels béns i propietats de les demandes ordinàries. La llei de la demanda i el seu suport analític: L'equació de Slutsky.

1.1.5. Substitució de les taxes i/o d'envades parcials per *elasticitats* i reinterpretació de les propietats de la demanda obtingudes en 1.2.4. mitjançant aquest *útil instrument*.

1.2. Altres Models.

La teoria que hem desenvolupat a partir del model elemental no hi és pas inherent. La teoria pot representar o il·luminar un feix de fenòmens molt més extens, que es poden plantejar com un problema d'elecció, determinat per un ordre racional de preferències.

1.2.1. *Model amb dotacions físiques. (Model fonamental)*. Supòsits. Ofertes i demandes netes. Consumidor o intercanviador? Anàlisi de propietats posant èmfasi en l'equació de Slutsky.

1.2.2. *L'oferta de treball.*

Model lleure consum. La corba d'oferta de treball. Estàtica comparativa. Efectes de la intervenció del govern.

1.2.3. *Model d'elecció intertemporal.*

Formalització del model. Comentaris entorn de l'estalvi i el tipus d'interès.

1.3. *Efectes del canvi en l'entorn econòmic sobre el benestar del consumidor.*

1.3.1. El problema de les unitats, en les mesures del benestar. La utilitat mesurada en pessetes: la utilitat mètrica monetària. Variacions compensatòria i equivalent. L'excident del consumidor com una aproximació acceptable.

Bibliografia del consum

Varian: Cap. 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11 i 15.

Green: Cap. 2 i 3.

Fernández - Tugores: Cap. 2.

Hicks: Cap. 2.

2. Teoria de la presa de decisions de l'empresari racional (l'empresa).

2.1. Introducció.

2.1.1. *Les decisions empresarials*. Elements integrants de les decisions empresarials. Objectius de l'empresa.

2.2. La tecnologia.

2.2.1. *La producció*. Restriccions tecnològiques de l'empresa. La funció de producció. Isoquantes. La relació tècnica de producció. Regió econòmica. La producció conjunta: la relació de transformació de productes. Exemples de tecnologia. (Proporcions fixes, substituïts perfectes. Coob-Douglas).

2.2.2. *Productivitat*: Productivitat en termes mitjans i marginals. Elasticitat de factors. Aplicacions: Coob-Douglas. Funció de producció lineal. CES.

2.2.3. *Rendiments a escala*: Rendiments a escala. Elasticitat de producció. Funcions de producció homogènies. Aplicació dels rendiments a escala a la funció de producció Coob-Douglas.

2.2.4. *Substituïbilitat*. Substituïbilitat entre factors. Elasticitat de substitució. Aplicació a la funció Coob-Douglas.

2.3. *Combinació òptima de recursos.*

2.3.1. Maximització de beneficis en competència perfecta i rendiments a escala. Funcions de demanda de factors. Repercussions sobre la demanda d'impuls en variar-ne el preu. Funció d'oferta. Variació de l'oferta davant de canvis en els preus.

2.4. *Anàlisi desglossada del problema d'optimització.*

2.4.1. *De la tecnologia als costos:* Els costos de l'empresa a llarg termini. Demandes condicionades de factors.

Funció de costos. Corbes de costos. Elasticitat del cost. Economies internes d'escala. Relació entre les demandes condicionades i el cost: lema de Shephard.

2.4.2. *Costos a curt i a llarg termini:* Els costos a llarg termini com a envoltant.

2.4.3. *Dels costos a l'oferta:* La funció d'ingressos. Deducció de l'oferta a llarg i curt termini. Llindar de rendibilitat. Punt de tancament. Elasticitat de corba d'oferta.

2.5. *Repercussions sobre el benefici dels canvis en l'entorn econòmic de l'empresa.*

2.5.1. Relació entre els costos marginals i els variables. L'excedent del productor. Variació de l'excedent.

Bibliografia de l'empresa

Varian: Cap. 18, 19, 20, 21, 22, 23.

Abraham Frois: Cap. 1, 2.

Fernández - Tugores: Cap. 3.

Graville - Rees: Cap. 6, 7, 8, 9.

Henderson - Quandt: Cap. 7.

Shone: Cap. 7.

Heathfield: "Funciones de producción".

II. Mercats

La institució econòmica idiosincràsica (si bé no única) de les societats modernes són els mercats en què concorren els demandants i oferents dels productes.

3. *L'agregació.*

3.1. *Aggregació de demandes individuals.*

3.1.1. La demanda agregada. Demanda de mercat i distribució de la renda. La interdependència: efectes imitació i Snob.

3.2. *L'oferta de la indústria.*

3.2.1. Oferta de la indústria a curt i a llarg termini sota condicions competitives. Externalitats a les empreses: efectes pecunians i tecnològics.

Bibliografia

Green: Cap. 9.

Varian: Cap. 16, 23.

Fernández - Tugores: Cap. 3.

4. *Mercats. Equilibri parcial*

4.1. *Competència perfecta.*

4.1.1. Supòsits del model de competència pura i perfecta. Equilibri del mercat. Existència i unicitat i estabilitat. Introducció a la problemàtica de l'estabilitat dinàmica: El model de la teranyina. Equilibri a curt i llarg termini. Eficiència paretiana de l'assignació de mercat. estàtica comparativa de l'equilibri. Efectes de la intervenció governamental sobre l'equilibri.

4.1.2. Aplicacions: mercats agrícoles

4.1.3. Mercats competitiu de factors.

4.2. *Monopolis*

Amb l'estudi del monopoli s'abandona el supòsit que l'empresa es preu acceptant. Es continuen mantenint els supòsits d'homogeneïtat i informació perfecta.

4.2.1. Supòsits del model. Causes del monopoli. Funció d'ingressos del monopolista. Equilibri de mercat amb demandes lineals i d'elasticitat constant. La intervenció de l'Estat. Comparació amb competència perfecta.

4.2.2. Discriminació de preus i efectes sobre el benestar dels consumidors. Discriminació perfecta o de primer ordre. Discriminació de tercer ordre. Discriminació de segon ordre.

4.2.3. Aplicacions

4.3. *Monopsoni i monopoli bilateral.*

4.3.1. Breu comentari sobre aquests models.

4.4. *La diferenciació del producte.*

S'abandona el supòsit d'homogeneïtat.

4.4.1. Formalització i anàlisi del model.

4.5. *Oligopolis*

4.5.1. Nocions sobre teoria de jocs.

4.5.2. Competència via quantitats. Duopoli simètric de Cournot. Duopoli asimètric de Stackellberg.

La Colusió oligopolística. Anàlisi de les solucions. Índex de concentració i de poder de mercat: Comparació amb competència perfecta i monopoli.

4.5.3. Competència via preus: model de Bertrand.

4.5.4. Aplicacions.

Bibliografia de mercats

Fernández - Tugores: Cap. 5, 6.

Varian: Cap. 24, 25, 26, 27.

III. Equilibri general i benestar

5. Eficiència i benestar.

5.1. Anàlisi normativa d'una economia centralitzada amb planificació social.

5.1.1. Descripció d'una economia simple. Representació de l'economia per mitjà de la capsa d'Edgeworth. Assignacions factibles. Ordenació de les assignacions segons el criteri de Pareto. Assignacions eficients: Corba de contracte. El conjunt d'utilitats factibles i la seva frontera. Funcions de benestar social: tipus Berson - Samuelson i de Rawls. Maximització de les funcions de benestar social. Teorema d'impossibilitat d'Arrow.

5.2. Anàlisi positiva i normativa d'una economia descentralitzada (de mercat).

5.2.1. Equilibri general d'intercanvi pur.

La propietat privada. Supòsits del model d'intercanvi. Equilibri general amb preus relatius i numerari. Llei de Walras. Variables determinants dels preus. Equilibri i eficiència: Teoremes de benestar.

5.2.2. Equilibri general amb producció.

Extensió dels conceptes introduïts en 5.2.1. Model de "Robinson Crusoe". Model "2 x 2".

5.3. Ineficiència assignativa dels mercats.

5.3.1. Causes de la ineficiència. Externalitats i béns públics. Comentaris.

Bibliografia de l'equilibri general

Varian: Cap: 28, 29, 30, 31 32.

Fernández - Tugores: Cap. 4.

Russell - Wilkinson: Cap. 15, 16, 17 18.

Bibliografia

Abraham Frois, G., *Microeconomie*, Ed. Económica, 1986.

Gravelle, H. - Rees, R., *Microeconomia*, Alianza, 1981.

Heatfield, D. F., *Funciones de producción*, Mcmillan - Vicens Vives, 1974.

Russell, R. - Wilkison, M., *Microeconomia*, Hispano Europea, 1983.

Fernández, J., Tugores, J., *Fundamentos de microeconomía*, McGraw-Hill. 2ª ed. 1992.

Green J., *La teoría del consumo*. Alianza.

Henderson, J.M., Quandt, R., *Teoría microeconómica*. Ariel, 3ª ed. 1985.

Varian, H.R., *Microeconomía intermedia*. Antoni Bosch, 1988

IV) Desenvolupament

a) Compartició temàtica

Tal com es posa de manifest al programa, la matèria s'estructura en dues parts substancialment diferents:

A- Teories específiques del consumidor i de l'empresa.

B- L'agregació de conductes en el si de les institucions.

A la primera part es planteja la presa de decisions dels agents econòmics a nivell individual. A la segona s'estudia l'agregació de les conductes en el si de les institucions. Es dona prioritat als mercats com a formes institucionals més idiosincràtiques.

Des del punt de vista didàctic, l'assignatura es compartimenta en tres blocs: consumidor, empresa i mercats.

La compartició entre consumidor i empresa respon tant a la diferència de continguts com a l'afinitat metodològica. Simplement, es pretén evitar la confusió. Els mercats es plantegen com un sol bloc per qüestió de disponibilitat lectiva i no perquè no convingui separar-ho des del punt de vista didàctic.

La ponderació que reben els agents econòmics en el conjunt del programa respon més a la necessitat de fonamentació (opció continuar la llicenciatura) que no pas a les necessitats intrínseques d'una diplomatura (finalista).

Per exemple: l'intercanvi és l'estructura general sobre la qual es construeix la microeconomia ortodoxa. Per tant, analitzar el consumidor com a intercanviador és una fita obligada per a un alumnat que vulgui continuar els estudis seguint el paradigma en boga. En canvi, en equilibri parcial el model amb dotacions s'utilitza poc.

En la mesura que els estudis es diversifiquin, creiem que les institucions econòmiques han de tenir més importància en la diplomatura, a fi d'oferir una visió més holística de la teoria.

En síntesi, l'esmentada compartició respon a qüestions didàctiques i depèn de la situació actual.

En el pla nou es planteja de manera diferent.

b) Material de suport didàctic.

Com ja s'ha exposat anteriorment, a més dels continguts, s'ha d'aprofundir en el grup classe a fi de complir els esmentats objectius específics.

- a) elevar la capacitat d'anàlisi.
- b) homogeneïtzar les diferències de nivell.
- c) no frustrar les aspiracions de cap dels col·lectius d'alumnes.

Per assolir aquestes fites cal motivació, i els Quaderns de Treball tenen aquesta funció. Els quaderns són publicacions periòdiques de caràcter intern que pretenen:

- a) complementar la bibliografia.
- b) plantejar qüestions i exercicis al mateix ritme de les classes per afavorir-ne el seguiment.
- c) fomentar l'aprenentatge en equip.

Tenen, doncs, una finalitat múltiple. S'ha d'aclarir que, tot i que hi ha exercicis, es pretén que no quedin reduïts només a això. Sovint aquesta mena de suports són massa tècnics (mecànics), deformen l'aprenentatge i conviden a substituir la lectura (reflexió) per l'escriptura (rutina). Cal, doncs, una vigilància permanent i una cura especial per evitar-ho.

Els Quaderns funcionen de la manera següent:

Després d'un nombre determinat de sessions, es planteja un tema a la classe. Quan ja s'ha desenvolupat, es publica el Quadern de Treball, que complementa amb articles bàsics la bibliografia recomanada i les explicacions fetes a classe. També es proposen qüestions i exercicis que conviden a la reflexió. En el següent Quadern es contesten les qüestions i se solucionen els exercicis, a la vegada que s'ofereix nou material de treball i reflexió. El cicle continua fins a l'últim Quadern, que es publica uns dies abans de la prova d'avaluació. En aquest figurarà "el qüestionari" que s'ha de preparar.

El nombre de quaderns és significatiu. El curs passat s'acostava a la desena.

Com que "el qüestionari" té un pes molt alt en la prova, s'estimula el treball de preparació en equip fent que els mateixos alumnes

s'ensenyin mútuament. També es pretén que allò que sembla estrany (el coneixement abstracte) esdevingui habitual pel fet de ser compartit de manera social.